

Справа „Даман проти Швейцарії”
(„Dammann v. Switzerland”)

У рішенні, ухваленому 25 квітня 2006 року у справі *„Даман проти Швейцарії”*, Суд постановив, що

- мало місце порушення ст. 10 Конвенції.

Керуючись ст. 41 Конвенції, Суд дійшов висновку, що сам факт визнання порушення є достатньою компенсацією моральної шкоди, яку зазнав заявник, а також призначив сплатити п. Даману 3244 євро на відшкодування судових витрат.

Обставини справи

Заявник Віктор Даман є громадянином Швейцарії, народився 1950 року, мешкає у м. Цюриху. За фахом він журналіст.

Заявник працює у газеті репортером у судових справах. Одного разу він вирішив самостійно розслідувати крадіжку, що сталася в одному з місцевих поштових відділень. З відділення зникло 53 мільйони франків (приблизно 34 мільйони євро).

Займаючись розслідуванням, заявник одного разу у вересні 1997 року зателефонував до прокуратури міста. Секретарка з'єднала його із п. З, адміністративною працівницею, оскільки жодного прокурора у той час на місці не було. Заявник звернувся з проханням надати йому певну інформацію. Він сказав, що має перелік осіб, котрих було затримано у зв'язку з нещодавною крадіжкою, яка сталася у поштовому відділенні, і попросив п. З. з'ясувати у базі даних прокуратури, чи хтось із цих осіб притягувався раніше до кримінальної відповідальності. Він негайно передав їй факсом згаданий перелік. Того ж дня за кілька годин п. З. повернула (так само факсом) п. Даману відповідний перелік із проставленими напроти прізвищ затриманих осіб позначеннями про їхнє “кримінальне минуле”. Зокрема її відповідь містила інформацію про засудження окремих осіб за злочини з наркотиками та за інші правопорушення.

П. Даман вирішив не публікувати цю інформацію. Втім, як виявилось, він показав факс слідчому, що розслідував “поштове” розкрадання. Той доповів про інцидент з викриттям інформації у прокуратуру. Відтак проти заявника було порушено кримінальну справу. Спочатку п. Даман вирішив не розповідати про те, хто саме з прокурських працівників надав йому інформацію. Однак п. З сама зізналася у тому, що відповіла на запит п. Дамана. П. З. було засуджено за розголошення службової таємниці і, як наслідок, звільнено з роботи.

П. Дамана було звинувачено у підбурюванні до розголошення службової таємниці. Його було виправдано судом першої інстанції, однак визнано винним апеляційним судом і засуджено до сплати штрафу у розмірі 500 франків (приблизно 325 євро). На думку апеляційного суду, заявник повинен був знати, що інформація, яку він просив надати, була конфіденційною. Також суд відзначив, що п. Даман мав розуміти, що адміністративний працівник прокуратури була зобов'язана зберігати службову таємницю і що жоден прокурор не погодився би надати таку інформацію на його запит.

Касаційну скаргу заявника на відповідне судове рішення задоволено не було.

Зміст рішення Суду

Заявник стверджував, що його засудження було порушенням ст. 10 Конвенції.

Основне питання, яке мав вирішити Суд, полягало в тому, аби визначити, чи втручання у свободу вираження поглядів заявника було “необхідним у демократичному суспільстві”.

Суд передусім відзначив, що дії супроти заявника не були спрямовані на запобігання публікації відповідних відомостей чи на засудження за їх опублікування. Справа стосувалася підготовчої діяльності, а саме – так званого журналістського розслідування. Суд вказав, що втручання у журналістську діяльність на цьому етапі вимагає особливо ретельного вивчення, оскільки такий вид обмеження породжує реальну небезпеку для свободи слова.

У Суду не виникало сумнівів стосовно того, що інформація про попередні судимості підозрюваних заслуговувала на захист. Втім, як зауважив у своєму рішенні національний суд, відповідна інформація могла бути добута іншими способами. Зокрема її можна було отримати, звернувшись до офіційних матеріалів судової практики чи газетних публікацій.

Суд, зважаючи на ці обставини, відзначив, що мотиви, покладені в основу рішення про засудження заявника, не можна вважати “належними та достатніми”. Відповідна інформація, як вбачається, не була отримана “конфіденційним шляхом” у значенні конвенційного поняття. Адже відповідні відомості вже раніше стали надбанням громадськості. Суд також зауважив, що інформація, про яку йшлося у справі, насправді була предметом зацікавлення громадськості, оскільки стосувалася надто сенсаційного злочину, який набув широкого розголосу у пресі.

Суд далі оцінив міркування національних судів про те, що заявник мав би знати про конфіденційність інформації, яку він бажав отримати. Суд у зв'язку з цим

відзначив, що власне Уряд повинен відповідати за нерозважливість, допущену адміністративним працівником прокуратури. Адже п. Даман не вдавався до жодних хитрощів, погроз чи тиску, аби досягти бажаного.

До того ж, отримання заявником інформації не позначилося негативно на підозрюваних особах. І якщо навіть існував потенційний ризик заподіяння їм шкоди, він цілком зник після того, як заявник вирішив не публікувати отримані ним відомості.

Далі Суд зауважив, що застосоване до заявника покарання не було надто суворим. Однак він відразу додав, що насправді не це мало значення. Передусім важливим був сам факт засудження. Хоча покарання і не заважало заявнику у вираженні його поглядів у цьому конкретному випадку, проте воно могло негативно позначитися у майбутньому. Зокрема факт засудження міг знеохотити заявника від ведення розслідувань, які належать до його професійної роботи. А такі розслідування, звісно, є передумовою підготовки ґрунтовних статей з поточних питань. У даному випадку покарання заявника випереджало будь-які його публікації. Таке попереднє втручання можна розглядати як відлякуючий фактор для журналістської діяльності загалом. Цілком імовірно, що воно може знеохочувати журналістів активно долучатися до публічного обговорення важливих для громадськості питань, а відтак перешкоджати у здійсненні пресою своєї ролі як надавача інформації та „вартового пса” демократії.

Отож Суд дійшов висновку, що засудження п. Дамана не було пропорційним до поставленої цілі, особливо беручи до уваги зацікавленість демократичного суспільства у забезпеченні та підтриманні свободи преси. Тому Суд постановив, що було порушено ст. 10 Конвенції.